

לו הייתם מעודתניים בטקס הבאת
ביכורים, מה הייתם מביאים העונה?

ו' בְּסִיּוֹן - חַג הַבִּכּוּרִים

רֵאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ

תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֵלֶיךָ

למא שבועות שנות רבים: "מא הקציר", "מא הביכורים", "עצרת", "מא מתן תורתנו". כל
שם מעלם בתוכו ערכים והיבטים שונים.

בשיעור זה נעסוק בהיבטיו המקלאיים של המא; בעצרתם נלמד על זיקת העם לארצו.
מא הקציר המקראי היה אחד משלושת הרעלים שבהם נהבו לעלות לבית המקדש. בתקופת
המקרא היה שבועות מא מקלאי אשר סימן את סיומ עונת הקציר. תקופת הקציר האלה
בפסח עם "הנפת העומר" ועם תחילת ספירת ימי הקציר והסתיימה במא שבועות עם הבאת
קרבן "שתי הלחם" לבית המקדש.

המא מוכר גם כ"מא הביכורים", כיוון שהוא מציון את תחילת עונת הביכורים, התקופה שבה
מקלאי ארץ ישראל היו מביאים לירושלים פירות ראשונים של שבעת החינים. מא שבועות
עם סיומ הקציר, היה אפשר להביא אוטה ושלורה; ועונת הביכורים נמשכה עד "מא האסוף"
של הפירות, הוא מא סוכות. מכאם האריכו את העונה עד מנכה בעלל הזית שמבשיל רק
באודש הסתיו.

**קראו את המקורות הבאים כדי לגלות כיצד הפך החג המקראי לחגה של הציונות
החלוצית.**

הקרובים מביאין תאנים וענבים, והרחוקים מביאין גרוגרות (תאנים
מיובשות) וצימוקים. והשור הולך לפניהם, וקרניו מצופות זהב, ועטרה
(זר) של זית בראשו; והחליל מכה לפניהם, עד שהן מגיעין קרוב לירושלים.
הגיעו קרוב לירושלים, שלחו לפניהם, ועטרו את ביכוריהן. והפחות והסגנים
והגזברין יוצאין לקראתם; לפי כבוד הנכנסין, היו יוצאין. וכל בעלי אומנייות
שבירושלים עומדין לפניהם, ושואלין בשלומן, אחינו אנשי מקום כלוני,
באתם בשלום.

(מסכת ביכורים, פרק ג, משנה ג)

סלינו על כתיפינו

מילים: לוין קיפניס

לחן: ידידיה אדמון

סלינו על כתיפינו,

ראשינו עטורים;

מקצות הארץ באנו,

הבאנו בכורים.

מיהודה, מיהודה, משומרון,

מן העמק, מן העמק והגליל -

פנו דרך לנו,

בכורים אתנו,

הה, הה, הה בפתך, חלל בְּחִלְלִי!

שדינו וגבינו

הבשילו יבולים,

כרמינו, מקשותינו

בכרו פרי הלולים.

תאנים, תאנים, תפוחים,

ענבים, ענבים ושקדים -

פנו דרך לנו,

בכורים אתנו,

הה, הה, הה בפתך, חלל בְּחִלְלִי!

מה טוב מעגלינו,

מה יפו הטורים!

זמרת הארץ לנו,

הבאנו בכורים.

מגולן, מגולן מבשן,

מן הנגב, מן הנגב והירדן!

פנו דרך לנו,

בכורים אתנו,

הה, הה, הה בפתך, חלל בְּחִלְלִי!

רתמנו את השוורים ויצאנו לחרוש [...] היה זה ר' יהושע שטמפפר, אשר בתפסו במחרשה נתרגש ופרץ בבכי, ויאמר בערך כך: "אשרינו שזכינו לכך, היותנו מהלכים אחרי התלם הראשון שחורשת מחרשה יהודית בארץ הנביאים, לאחר שנעדרנו מארץ אבותנו משך הגלות הארוכה. ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

(מתוך הספר "התלם הראשון" מאת יהודה ראב, מוסד ביאליק, הספרייה הציונית, ההסתדרות הציונית תשמ"ח).

הבאת ביכורים למקדש

"השוני העקרוני" בין מעמד הביכורים במקרא לזה שבהתיישבות היה ש"עובד האדמה בימי המקרא הביא את ביכוריו אל בית המקדש כדי לחלות את פני אלוהיו ולבטא את אמונתו המוחלטת בו; ואילו איש ההתיישבות העובדת הרים את תרומתו לבניין הארץ, שבעיניו היתה המשימה הלאומית של הדור".

(בארי צימרמן, "שבועות", זמן יהודי חדש: תרבות יהודית בעידן חילוני (מבט אנציקלופדי), כרך ד, הוצאת כתר, עמ' 418)

עובדי הלול בחג שבועות, באדיבות ארכיון כפר מסריק

שאלות לדין ולמשפחה

- א. ערכו השוואה בין החג המקראי לחג הציוני שהתפתח בהשראתו והתייחסו לנקודות האלה:
 - הביכורים המובאים
 - הדרך שבה מביאים את הביכורים
 - המקום שאליו מביאים את הביכורים
 - מטרת הבאת הביכורים
- ב. מדוע אימצו החלוצים את החג המקראי? אילו מסרים ערכיים ביקשו להעביר באמצעותו?
- ג. הסבירו את דבריו של ר' יהושע שטמפפר, "אשרינו שזכינו לכך, היותנו מהלכים אחרי התלם הראשון שחורשת מחרשה יהודית בארץ הנביאים, לאחר שנעדרנו מארץ אבותינו משך הגלות הארוכה". מה מלמדים דבריו על רגשותיו כלפי ארץ ישראל?
- ד. כיום, כשרוב העם היהודי היושב בארצו אינו עוסק בחקלאות, כיצד ניתן לשקף את זיקת העם לארצו בחג השבועות? חשבו על רעיונות יצירתיים והציגו אותם לפני תלמידי הכיתה.

יוצאים לדרך

"פרי גני הנה הבאתי מלוא הטנא רב פאר" (שמואל ב')⁸

על בסיס טקס הביכורים המקראי והפיתוח הציוני שלו, חשבו על ביכורים משלכם, פרי עמלכם משנת הלימודים הזאת. הביכורים יכולים להיות מוחשיים או לבטא רעיונות ותובנות שרכשתם במהלך השנה. האם פרי עמלכם קשור לארץ ישראל או לחברה הישראלית? האם אתם חשים רצון להודות עליו? למי מופנית ההודיה? נסו ליצור ביכורים סמליים משלכם והציגו אותם לפני תלמידי הכיתה.